

Urszula Karwalajtys*
Ewa Pasterniak-Kobyłecka**

O POTRZEBIE DOSKONALENIA KOMPETENCJI KREATYWNYCH ANIMATORÓW EDUKACJI NIEFORMALNEJ. ZARYS PROBLEMU

We współczesnym świecie, w epoce społeczeństwa wiedzy, ludzie zmuszeni są do nieustannej edukacji. Ta potrzeba dokształcania pozwala na łatwiejsze funkcjonowanie w otaczającej nas rzeczywistości. Niekiedy spotykamy się z opiniami, że uczenie się przez całe życie nie jest już dobrowolną aktywnością edukacyjną, która dotyczy jedynie wybranej części społeczeństwa. To konieczność niezbędna do prawidłowego funkcjonowania, choćby na rynku pracy. Dokształcanie staje się ważnym celem rozwoju społeczno-gospodarczego, a jego realizację upatruje się w edukacji formalnej i nieformalnej (Stalończyk 2014, s. 320-321).

Pod wpływem globalizacji powstają nowe płaszczyzny egzystencji człowieka, które oprócz otoczenia naturalnego obejmują również szeroko pojętą przestrzeń społeczną. Jednostka próbuje odnaleźć swoje miejsce w otaczającym ją środowisku. Każda aktywność ludzka jest uwarunkowana zmianami dokonującymi się w przestrzeni życia, tam człowiek realizuje swoje marzenia, aspiracje, dążenia i plany. Edukacja nie może dziś ograniczać się tylko do sfery szkolnictwa instytucjonalnego. Zatem warto poszukiwać nowych rozwiązań. Edukatorzy nieformalni coraz częściej w wielu obszarach kształcenia zastępują nauczycieli. Od kwalifikacji tych osób zależy jakość ich pracy. Przedmiotem podjętych w tym artykule analiz są kompetencje kreatywne animatorów współpracujących z uczniami poza murami szkoły. Rozważania oparto na założeniu przyjmowanym w pedagogice twórczości, że każda działalność innowacyjna w edukacji wymaga zdolności człowieka do tworzenia nowatorskich rozwiązań, otwartości na problemy oraz efektywnych (również efektownych) działań (Szmidt 2007). Psycholodzy również zauważają potrzebę kształcenia podmiotu innowacyjnego (Kozielecki 1996,

* Urszula Karwalajtys, mgr – Uniwersytet Zielonogórski, Wydział Pedagogiki, Psychologii i Socjologii, Instytut Pedagogiki, uczestniczka seminarium doktoranckiego dr hab. prof. UZ Ewy Pasterniak-Kobyłeckiej; e-mail: u.karwalajtys@gmail.com; ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1840-8816>.

** Ewa Pasterniak-Kobyłecka, dr hab., prof. UZ – Uniwersytet Zielonogórski, Wydział Pedagogiki, Psychologii i Socjologii, Instytut Pedagogiki, Zakład Pedagogiki Szkolnej; e-mail: E.Kobyłecka@ipp.uz.zgora.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8245-9012>.

s. 40-41). Celem autorek jest ukazanie potencjału animatorów aktywizujących dzieci i młodzież na zajęciach nieformalnych.

Żywiłowo postępujący rozwój wielu instytucji stwarza okazję do uczenia się i rozwijania wielu talentów, zdobywania wiadomości oraz podnoszenia kwalifikacji poza szkołą. Edukacja to obszar instytucji, stowarzyszeń dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Dotyczy ona wszelkiego rodzaju uczenia się okazjonalnego, incydentalnego poprzez uczestnictwo w zabawie, pracy, w kontaktach z mediami oraz rówieśnikami w czasie wolnym. Niektóre instytucje swoją atrakcyjnością zajęć oraz aktualnością przekazywanych informacji prowokują uczestników do samodzielnego wyboru różnorodnych form pracy i treści kształcenia (Trempała 2011, s. 95-98).

Edukacja formalna i nieformalna

Reformy systemu edukacji w Polsce są konieczne, dzisiaj bowiem nauka w ścisłych ramach formalnych nie wystarczy. W procesie budowania wysokiej jakości kapitału ludzkiego ważnym elementem jest: kreatywne myślenie, odwaga w podejmowaniu działań związanych z samorealizacją i własnym rozwojem twórczym. Współczesna teoria kształcenia coraz bardziej oddala się od stanowiska, które kojarzone jest jedynie z przekazywaniem i zdobywaniem wiedzy na rzecz rozwoju całej osobowości (Kozielecki 1996).

Edukacja formalna opiera się głównie na myśleniu odtwórczym. Na przykład w szkolnych testach twórcze myślenie podlega ocenie negatywnej, istnieje tylko jedna poprawna odpowiedź (zgodna z kluczem). Natomiast powszechnie wiadomo, że zdolności i umiejętności osobiste, społeczne (tzw. *soft skill*), w tym kreatywność, przywództwo, przedsiębiorczość, umiejętność pracy w grupie, rozwiązywanie konfliktów, to cechy bardzo pożądane zarówno na rynku pracy, jak i w życiu społecznym.

Możemy wyróżnić różne typy kształcenia. Kształcenie formalne, czyli system oparty na stałych pod względem czasu i treści formach nauki prowadzący od nauczania początkowego do uniwersytetu. Do tej formy kształcenia zalicza się także programy specjalne oraz instytucje stacjonarnego kształcenia technicznego i zawodowego. Kształcenie nieformalne/pozaformalne, czyli zorganizowaną działalność edukacyjną, która jest prowadzona poza ustawowym systemem szkolnym, do tej formy zalicza się ośrodki przedszkolne, działalność organizacji młodzieżowych, kursy, grupy sportowe i artystyczne, kształcenie korespondencyjne oraz różne formy pracy z dorosłymi. Kształcenie incydentalne, które trwa przez całe życie, to niezorganizowany i niesystematyczny proces nabywania przez człowieka wiadomości, sprawności, przekonań oraz postaw na podstawie codziennego doświadczenia (Okoń 2001, s. 191-193).

Bardzo często mianem *uczenia się przez praktykę* określa się właśnie edukację nieformalną, ze względu na aktywne metody nauczania i wspierania (Stalończyk 2014,

s. 324-325). Uczenie się nieformalne niejednokrotnie jest traktowane jako kategoria rezydualna, opisująca każdy rodzaj uczenia się, które nie odbywa się w szkole lub nie jest zorganizowanym wydarzeniem edukacyjnym. Natomiast cechy formalnego uczenia się to (Eraut 2000, s. 113-136):

- określone ramy uczenia się,
- zorganizowane wydarzenie edukacyjne lub ich pakiet,
- obecność wyznaczonego nauczyciela lub instruktora,
- nadanie kwalifikacji lub zaliczenie,
- zewnętrzne określenie wyników kształcenia.

Istnieje wiele form uczenia się. Z jednej strony jest obecnie powszechnie uznawane zjawisko ukrytego, niejawnego uczenia się, z drugiej – rozmyślne uczenie się w czasie specjalnie przeznaczonym do tego celu. W przypadku ukrytego uczenia się nie posiadamy wiedzy o tym, czego się nauczyliśmy. Jest to proces prawie spontaniczny i nieplanowany, poziom intencjonalności często się zmienia (Eraut 2000, s. 113-136). Przykładami edukacji pozaformalnej są: pikniki naukowe, centra nauki, Uniwersytety Trzeciego Wieku, wycieczki i obozy przyrodnicze, noc muzeów, obozy językowe, festyny, pikniki naukowe oraz wiele innych form (Stalończyk 2014, s. 329-330).

Animacja jako proces

Analizy słownikowe odnoszą termin animacja do ożywiania, wprawiania w ruch, pobudzania do działania, dodawania odwagi czy zachęcania (Okoń 2001, s. 25). Jest to także metoda działania w pracy kulturalnej i społeczno-wychowawczej, stymulująca aktywne zachowanie, którego celem jest ulepszanie otaczającego świata. Dotyczyć ona może również wewnętrznego procesu zachodzącego w osobowości człowieka, który prowadzi do odkrywania w sobie sił twórczych, możliwości kreacyjnych i szans zachowań ekspresyjnych. Animację można także wiązać z zespołem metod i aktywności dotyczących zainteresowań jednostek i grup, które przejawiane są zwłaszcza w czasie wolnym. Zajęcia animacyjne mają odpowiadać potrzebom działania, pełniąc funkcje zarówno narzędzi rozwoju, jak i rozrywki oraz odprężenia. Cechuje je dobrowolność; są najczęściej inicjowane przez animatora zawodowca lub ochotnika; nie wymagają od uczestników specjalnego przygotowania i są otwarte dla wszystkich, bez względu na wiek, płeć, pochodzenie, wykształcenie czy zawód (Kluzowicz 2016, s. 220-221).

Edukacyjne ujęcie animacji społeczno-kulturalnej kładzie nacisk na upowszechnianie wielu wartości (np. estetycznych) oraz pobudzanie ludzkiej świadomości. W tym przypadku jest ona sposobem oddziaływania mającym na celu wychowanie i kształcenie jednostek, grup, środowisk (społeczności) poprzez kulturę i do kultury w jej szerokim ujęciu. To wyzwalanie twórczych potencjałów, pobudzających i motywujących do

kreatywnych działań, integrujących ludzi między sobą, a także z otaczającym światem, wspomagające rozwój duchowy i poznawczy oraz autokreację (Kobyłarek 2006, s. 35-47).

Animator jako zawód

Kwalifikacji i kompetencji osób odpowiedzialnych za nauczanie i wychowanie kolejnych pokoleń nie powinno się traktować jako problemu drugorzędnego. Istnieje wiele sposobów definiowania zawodu animatora. Najczęściej w literaturze przedmiotu odnajdujemy próby precyzowania wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych animatora kultury, animatora społecznego oraz animatora czasu wolnego. Jedna z nich wskazuje, że animatorem jest ten, kto inicjuje impulsy, sprzyja im i je rozwija. Celem pracy takiej osoby jest pomaganie każdemu człowiekowi w rozumieniu mechanizmów społecznych, w jakie jest uwikłany. Dynamizowanie działalności jednostek, wspólnot i społeczności poprzez aktywność, ułatwianie nawiązywania kontaktów, wspieranie w realizacji różnych przedsięwzięć. Animator motywuje do czynności twórczych, zachęca do nowych inicjatyw i ciekawego życia. Pracuje z ludźmi, wykorzystując ich potencjał i wydobywając z nich to, co najlepsze. To osoba, która inicjuje, organizuje, upowszechnia kulturę i sztukę w publicznych placówkach kulturalno-oświatowych oraz w środowisku lokalnym. Kształtuje upodobania i zainteresowania artystyczne różnych grup, wspomaga twórczość amatorską. Działalność animatorów społecznych w pracy socjalnej najczęściej polega na mobilizowaniu i aktywizowaniu członków grup w najbliższym środowisku, pomocy osobom, które są marginalizowane, wykluczone bądź wykazują braki w kompetencjach społecznych. Z kolei animator – organizator czasu wolnego odpowiada na potrzeby ludzi związane z rozrywką, zachęca do aktywnego wypoczynku i wspólnej zabawy, tworząc atrakcyjne oferty. Oprócz czystej przyjemności i relaksu zabawa może również edukować, rozwijać i integrować osobowość. Samo pojęcie animator kultury jest jednak tak pojemną kategorią, że większość ludzi właściwie nie wie, czy mówiąc o animatorze, ma na myśli nauczyciela, terapeutę czy instruktora kulturalno-oświatowego, który po prostu dba o dobrą atmosferę na wczasach. Kształcenie animatorów obecnie odbywa się w uczelniach wyższych na poziomie studiów I i II stopnia oraz w ramach szkolnictwa pomaturalnego. Oprócz kształcenia akademickiego występuje forma kursów i szkoleń animatorów czasu wolnego. Kształcenie kursowe jest nastawione na praktyczne przygotowanie osób organizujących czas wolny podczas wypoczynku. Animatorzy powinni umieć wyzwalać pozytywną energię w grupie i tworzyć atmosferę przyjemnej zabawy. Oferta kształcenia kursowego sprowadza się do szkolenia z zakresu animacji zabaw dziecięcych, animacji wczasowej i sanatoryjnej oraz animacji eventowej. Tęgo typu szkolenia kończą się uzyskaniem certyfikatu potwierdzającego udział w kursie (Cyboran 2017, s. 275-386).

W potocznym znaczeniu czas wolny kojarzy się z odpoczynkiem, relaksem, wakacjami, a także zabawą, sportem, turystyką i innymi formami rozrywki. Jest istotną częścią życia każdego człowieka bez względu na jego wiek, wykształcenie czy majątność, może być dowolnie wykorzystany na wypoczynek, rozrywkę i rozwój osobowości. Pojęcie animacji czasu wolnego sugeruje, że chodzi o zachęcanie ludzi do aktywności. W tym kontekście animator będzie osobą, która ma za zadanie skutecznie zachęcić i zaprosić do zajęć, które sprawią, że wypoczniesz, a jednocześnie rozwiniesz się i przyjemnie spędzisz chwilę. Tradycyjnie animator czasu wolnego to nazwa stanowiska pracy w hotelarstwie, która określa pracownika zajmującego się organizacją czasu wolnego ludzi przebywających w ośrodkach wczasowych i turystycznych. Do najważniejszych funkcji animacji czasu wolnego należą (Czarkowska, Czarkowski 2017, s. 27-28):

- relaksacyjna – rozrywka prowadzi do odreagowania stresów i regeneracji sił;
- integracyjna – zajęcia integrują turystów i sprzyjają nawiązaniu nowych znajomości;
- progresywna – organizowane zajęcia wspierają osobowy rozwój i samorozwój jednostki;
- motywacyjna – mobilizuje turystów do podejmowania aktywnych form spędzania czasu wolnego.

Współczesna animacja przyjmuje również inne formy działania, między innymi opieki nad dzieckiem oraz organizowania aktywności w okresach krótkotrwałego wypoczynku, na przykład w czasie imprez, festynów, zabaw okolicznościowych. Animator czasu wolnego to zawód coraz częściej spotykany i popularny na rynku pracy. Reprezentują go osoby realizujące rozmaite działania animacyjne w zakresie czasu wolnego (Czarkowska, Czarkowski 2017, s. 21-47).

Uwagi o kompetencjach kreatywnych edukatorów

Szybko następujące przemiany w różnych obszarach życia wymagają doskonalenia kompetencji, dzięki którym człowiek będzie potrafił sobie radzić w nieznannej przyszłości, powinny one obejmować:

- przygotowanie do życia i twórczej pracy;
- ukształtowanie elastycznie rozumianych umiejętności ogólnozawodowych ułatwiających zmianę pracy;
- zdobywanie i przekształcanie umiejętności specjalistycznych;
- wykorzystywanie umiejętności interpersonalnych w procesie komunikowania się;
- wyszukiwanie, gromadzenie, przetwarzanie i ochrona danych;
- wspieranie postaw sprzyjających ciągłemu uczeniu się (Kwiatkowski 2012, s. 41).

Kompetencje podmiotu to jego wiedza i umiejętności, predyspozycje, talenty oraz postawy stanowiące układ synergiczny (Kobyłecka 2005, s. 47). Natomiast kreatywność

można rozumieć jako „postrzeganie osobowościowego wymiaru twórczości [...], na który składa się zespół dynamicznie powiązanych ze sobą cech” (Kabat 2013, s. 81). Kompetencje kreatywne wyrażają się w innowacyjności, niestandardowości i proroczej skuteczności działań (Szempruch 2013, s. 106-107). Osobę kreatywną cechują między innymi: myślenie dywergencyjne, ciekawość poznawcza, niezależność, aktywność, wyobraźnia twórcza, odwaga, wysokie poczucie wartości, tolerancja, zapał do pracy, rozległe zainteresowania, bogata wiedza (Kabat 2013, s. 75). Kreatywny animator (pomysłowy innowator, eksperymentujący badacz) jest otwarty na pomysły innych, nieustannie podnosi swoje kwalifikacje zawodowe oraz stale wzbogaca wiedzę merytoryczną, na przykład:

- zadaje pytania dotyczące własnej działalności;
- patrzy krytycznie na to, co robi (wie, że może swoje działania ciągle udoskonalać);
- często stosuje heurazę;
- rozwija własne zainteresowania i pozwala na to samo podopiecznym;
- zna swoje ograniczenia, daje sobie i innym prawo do popełniania błędów;
- nieustannie doskonali siebie i własny warsztat pracy (Kabat 2013, s. 94).

Oprócz przekazu wiadomości głównym zadaniem edukatora jest tworzenie sytuacji problemowych i stymulowanie twórczych postaw wychowanków. Doskonałość oraz mistrzostwo w zawodzie można zdobyć w trakcie pracy, uczestnicząc w różnorodnych formach kształcenia ustawicznego (np. e-learning, studia podyplomowe). Pracę nad rozwijaniem własnych możliwości innowacyjnych i sił twórczych trzeba kontynuować przez cały okres kariery zawodowej, wiedzę należy nieustannie aktualizować (Szkolak 2013, s. 111 i 116). Ważne jest doskonalenie umiejętności myślenia i sprawnego działania. Edukator, który „przeszedł trening nauczania innowacyjnego, ma znacznie mniejsze trudności w przystosowaniu się do przyszłego świata [...]. Rozwiązywanie problemów według własnego projektu kształtuje osobowość proaktywną, rozwija motywację i pomysłowość. Uczy kontroli emocjonalnej i odpowiedzialności moralnej. Wzmacnia poczucie godności” (Kozielecki 1996, s. 42-43).

Animatory w centrach nauki

Edukacja nieformalna obejmuje procesy kształtowania postaw, zdobywania wiedzy i umiejętności w wyniku doświadczeń osobistych oraz pod wpływem otoczenia. Planowanie działalności w ramach tak pojmowanego kształcenia wymaga zacieśnienia współpracy pomiędzy wszystkimi zainteresowanymi nią podmiotami. Inicjatorami i kreatorami edukacji nieformalnej są interdyscyplinarne towarzystwa naukowe, organizatorzy konkursów i olimpiad przedmiotowych, organizacje szkolne i pozaszkolne, instytucje kultury, organizatorzy festiwali nauki i sztuki, centra nauki. Szczególną rolę

odgrywają te ostatnie, są one instytucjami specjalizującymi się w popularyzacji wiedzy przede wszystkim poprzez interaktywną ekspozycję wybranych zagadnień, stanowiącą prezentację nauki i techniki, najczęściej w formie zabawy. Wyposażone są w interaktywne stanowiska (eksponaty), które pozwalają zwiedzającym na aktywne poznawanie różnych zjawisk oraz samodzielne przeprowadzanie doświadczeń (Podgórski, Charzyński 2014, s. 205-219).

Pracownicy funkcjonujący w centrach nauki są zatrudniani na różnych stanowiskach. Bardzo często nazywani są animatorami lub też edukatorami. Animatorem może zostać niemal każdy pasjonat nauki. Jego zadaniem w takiej instytucji jest opowiadanie o eksponatach, o zjawiskach przez nie ukazywanych. Ale to nie jedyna forma aktywności, którą wykonują. Entuzjaści fizyki, biologii, chemii czy robotyki rozwijają swoje umiejętności, prowadząc zajęcia, na przykład w laboratoriach. Mogą także dać upust własnej kreatywności, proponując nowe autorskie scenariusze działań. Ci z aktorskim zacięciem i pasją do występów scenicznych prowadzą pokazy naukowe. Animatorzy to najczęściej studenci różnych kierunków, doktoranci lub adiunkci. Praca w centrum nauki to ich prawdziwa pasja i pomysł na życie. Wielu animatorów decyduje się otworzyć przewody doktorskie, zakłada własne fundacje, zajmuje się komunikacją naukową.

Potencjał edukacji nieformalnej

W dziedzinie nauk przyrodniczych instytucje edukacji nieformalnej obejmują w szczególności centra nauki i centra edukacyjne. Są to miejsca skupiające się na popularyzacji nauk przyrodniczych i technicznych. Ich celem jest wzbudzenie zainteresowania zdobywaniem wiedzy, umożliwienie poznania praw naturalnych za pomocą interaktywnych stanowisk. Nowoczesne technologie multimedialne mogą prowadzić do błędów w zrozumieniu istoty interaktywności. Produkt jest czasami określanej jako interaktywny tylko dlatego, że można go obsługiwać, po prostu go dotykając. Jednakże, jeśli nie wymaga żadnego stopnia kreatywności lub realizacji wiedzy uczniów, taki produkt można uznać za bezwartościowy w edukacji. Interaktywność może czasem zostać wzmocniona przez odpowiednie działanie, jeśli zwiedzający wie, jak pracować z urządzeniem, na co zwracać uwagę, jak to zrobić, zgłębiając jego istotę, wtedy urządzenie lub działanie może uzyskać całkowicie nowy wymiar. Zaprojektowanie dobrego, efektywnego interaktywnego stanowiska, zaproponowanie interaktywnych działań lub interaktywnego materiału edukacyjnego jest bardzo trudne. Dzięki dzisiejszym technologiom mamy do dyspozycji wiele nowych narzędzi, aby osiągnąć stawiane cele. Niemniej należy pamiętać, że wirtualna komunikacja różni się od prawdziwego kontaktu społecznego, a także wirtualne doświadczenia znacznie różnią się od rzeczywistych doświadczeń. Musimy zwrócić uwagę, czy działanie naprawdę wymaga zaangażowania uczniowskich

zmysłów, czy zapewnia wartościowe doświadczenia. Twórcom, którzy projektują urządzenia oraz materiały dydaktyczne, często brakuje wystarczającej znajomości dydaktyki ogólnej i metodyk szczegółowych. Natomiast nauczyciele wiedzą, co by dobrze uzupełniało proces edukacyjny, ale nie posiadają dostatecznych umiejętności i finansów, aby przeprowadzać zajęcia z zastosowaniem najnowszych technologii. Rozwiązaniem może być współpraca między nimi (Václavíková 2013, s. 260-277).

Podsumowanie i konkluzje

Postęp cywilizacji, stały rozwój i dążenie do podnoszenia przez jednostki swoich umiejętności sprawiają, że możemy aktualnie korzystać z przeróżnych form zdobywania wiedzy. Pierwszą jest edukacja szkolna, która ma charakter obligatoryjny. Człowiek wchodzący w dorosłość i osoba dorosła mogą skorzystać z rozmaitych form edukacji pozaszkolnej, kursów czy szkoleń. Wykorzystanie edukacji nieformalnej, w różnych odsłonach, do zdobywania wiedzy i umiejętności daje nam bardzo duże możliwości. Znaczną popularnością cieszą się aktualnie instytucje typu centra nauki, w których każdy może zetknąć się z zagadnieniami naukowymi z dziedzin biologii, chemii czy fizyki oraz innymi problemami w połączeniu z dobrą zabawą. Z powodu rozwoju tej formy spędzania wolnego czasu oraz chęci jego pożytecznego i twórczego wykorzystania coraz popularniejszy staje się zawód animatora. Jednostka taka powinna posiadać pewne cechy, które będą ułatwiały jej kontakt z ludźmi, jednak jej głównym zadaniem jest organizowanie przedsięwzięć związanych z czasem wolnym. Pozostający do dyspozycji podopiecznych wychowawca „służy swą wiedzą, doświadczeniem, ale także uwagą, własną osobą, tym, kim jest on sam jako niepowtarzalny, osobowy byt ludzki” (Kobyłecka 2005, s. 47). Dobry animator to człowiek o wysokich kompetencjach kreatywnych, wspierający potrzebę rozwijania postaw twórczych u swoich wychowanków. Można śmiało zaryzykować stwierdzenie, że zawód ten dopiero będzie się rozwijał i znajdzie swoje miejsce w edukacji nieformalnej, będziemy również korzystać z doświadczeń tego typu edukatorów w kształceniu formalnym. Współpraca szkół z centrami nauki coraz dynamiczniej się rozwija.

Bibliografia

- Cyboran B. (2017), *Animator na tle mapy „Kultura we współczesnej Polsce”. O profesjonalizacji zawodowej animatorów kultury*, „Dyskursy Młodych Andragogów”, t. 18, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra, s. 275-386.
- Czarkowska E., Czarkowski J.J. (2017), *Nowe kwestie pedagogiki czasu wolnego – animacja, animator, event*, „Zeszyty Naukowe Uczelni Warszawskiej im. Marii Skłodowskiej-Curie”, nr 3 (57), Warszawa, s. 21-47, <http://www.uczelniawarszawska.pl/pdf/III2017.pdf> [6.09.2018].

- Eraut M. (2000), *Non-formal learning and tacit knowledge in professional work*, „British Journal of Educational Psychology”, t. 70, z. 1, s. 113-136.
- Kabat M. (2013), *Kreatywność w edukacji nauczyciela*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań.
- Kluzowicz J. (2016), *Codziennosc jako materia dzialalnosci animatora kultury*, „Dyskursy Młodych Andragogów”, t. 17, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogorskiego, Zielona Góra, s. 213-228.
- Kobylarek A. (2006), *Animacja społeczno-kulturalna jako metoda aktywizacji środowiska lokalnego. Techniki animacji*, w: *Tworzyć, zmieniać, aktywizować... Animacja społeczno-kulturalna jako mobilizowanie potencjału indywidualnego i przeciwdziałanie bezradności społecznej*, E. Zierkiewicz (red.), Mar-Mar, Wrocław, s. 35-47.
- Kobylecka E. (2005), *Nauczyciel wobec współczesnych zadań edukacyjnych*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków.
- Kozielecki J. (1996), *Człowiek wielowymiarowy*, Wydawnictwo „Żak”, Warszawa.
- Kwiatkowski S.M. (2012), *Współczesne cele kształcenia zawodowego*, w: *Unowocześnianie metod i form kształcenia zawodowego w Polsce*, U. Jeruszka (red.), Wydawnictwo Instytutu Pracy i Spraw Socjalnych, Warszawa, s. 37-44.
- Okoń W. (2001), *Nowy słownik pedagogiczny*, Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa.
- Podgórski Z., Charzyński P. (2014), *Rola centrów nauki w przyrodniczej edukacji nieformalnej na przykładzie Centrum Nowoczesności Młyn Wiedzy w Toruniu*, „Prace Komisji Edukacji Geograficznej”, t. 3, s. 205-219.
- Stalończyk I. (2014), *Edukacja formalna i pozaformalna w procesie kształtowania społeczeństwa wiedzy*, „Nierówności Społeczne a Wzrost Gospodarczy”, z. 37, nr 1, Uniwersytet Rzeszowski, Rzeszów, s. 320-332, <http://www.ur.edu.pl/nauka/czasopisma-universytetu-rzeszowskiego-punktowne-przez-ministerstwo/nierownosci-spoleczne-a-wzrost-gospodarczy/numery-czasopisma/zeszyt-nr-37> [6.09.2018].
- Szempruch J. (2013), *Pedeutologia. Studium teoretyczno-pragmatyczne*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków.
- Szkolak A. (2013), *Mistrzostwo zawodowe nauczycieli wczesniej edukacji: istota, tresc, uwarunkowania*, Wydawnictwo Attyka, Kraków.
- Szmidt K.J. (2007), *Pedagogika tworczości*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk.
- Trempała E. (2011), *Edukacja formalna (szkolna) i edukacja nieformalna (równoległa, nieszkolna, pozaszkolna)*, „Przegląd Pedagogiczny”, nr 1, Wydawnictwo Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz, s. 95-104.
- Václavíková Z. (2013), *Science Education – Formal Versus Informal Education*, w: *New Challenges in Education Retrospection of history of education to the future in the interdisciplinary dialogue among didactics of various school subjects*, M. Gallová, J. Gunčaga, Z. Chanasová, M. Moldová Chovancová (red.), Verbum, Ružomberok, s. 260-277, <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED547244.pdf#page=260> [6.09.2018].

O POTRZEBIE DOSKONALENIA KOMPETENCJI KREATYWNYCH ANIMATORÓW EDUKACJI NIEFORMALNEJ. ZARYS PROBLEMU

STRESZCZENIE: Coraz częściej wskazuje się, że sukces w życiu zawodowym zależy od kreatywności podmiotu, który potrafi stworzyć niepowtarzalne, zaskakujące rozwiązania standardowych i niestandardowych problemów. Współczesna teoria kształcenia oddala się od stanowiska, które kojarzone jest jedynie z przekazywaniem i zdobywaniem wiedzy. W prezentowanym tekście podjęto próbę ukazania możliwości doskonalenia i wykorzystania kompetencji kreatywnych animatorów pracujących w różnych placówkach. Przedstawiono założenia edukacji formalnej i nieformalnej. Zdefiniowano

pojęcia animacji, animatora, kompetencji, kompetencji kreatywnych. Ustalono niektóre pożądane cechy animatorów podejmujących działania edukacyjne w centrach nauki. Są to osoby, które stwarzają podopiecznym warunki sprzyjające rozwojowi twórczego myślenia oraz zainteresowań nauką. Niezwykle istotne jest nieustanne podwyższanie przez nich kwalifikacji.

SŁOWA KLUCZOWE: edukacja formalna i nieformalna, animacja, animator, kompetencje kreatywne.

ON THE NEED TO IMPROVE CREATIVE COMPETENCES

OF INFORMAL EDUCATION ENTERTAINERS: AN OUTLINE OF THE PROBLEM

SUMMARY: It is more and more frequently indicated that professional success depends upon one's ability to create unique and amazing solutions to standard as well as non-standard problems. The contemporary theory of education is gradually moving away from the knowledge-transmitting and knowledge-gaining approach. This paper attempts to show the opportunities for improving and benefiting from creative competences of entertainers employed in various institutions. The author presents formal and informal education assumptions which were followed by the definitions of entertainment in education, entertainer and creative competences. Some of the desired features of entertainers undertaking educational activities in learning centers were identified. The picture that emerges from these characteristics highlights entertainers as individuals who create conditions conducive to their pupils' creative thinking and engagement with learning. Finally, the importance of improving their professional quality was underlined.

KEYWORDS: formal and informal education, entertainment, entertainer, creative competences.